

Raport laika LIFE19 GIE/PL/000398

The Layman's Report LIFE19 GIE/PL/000398

WDROŻENIE SYSTEMU ZARZĄDZANIA JAKOŚCIĄ POWIETRZA W SAMORZĄDACH WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO

Grudzień 2024

Ogólne informacje o projekcie:

Nazwa projektu: Wdrożenie Systemu Zarządzania Jakością Powietrza w Samorządach Województwa Opolskiego LIFE19 GIE/PL/000398

Beneficjent koordynujący: Województwo Opolskie

Partnerzy projektu: 42 gminy województwa opolskiego, Politechnika Opolska, Kraj Morawsko-Śląski i Kraj Ołomuniecki

Okres realizacji projektu: 10.2020 - 12.2024

Całkowity budżet projektu: **3 017 260 €** → **ok. 12 858 656 zł**

Dofinansowanie z Komisji Europejskiej: 55%

Dofinansowanie z NFOŚiGW: 40%

Udział własny beneficjentów: 5%

Spis treści

Ogólne informacje o projekcie:.....	2
Beneficjent i partnerzy projektu	4
Geneza projektu	6
Informacje o projekcie	7
Najważniejsze działania realizowane w ramach projektu.....	8
Zbudowanie systemu informatycznego do monitorowania, raportowania, planowania, zarządzania i aktualizacji programu ochrony powietrze (POP)	8
Przygotowanie systemu IT oraz regionalnego systemu monitorowania jakości powietrza w czasie zbliżonym do rzeczywistego	8
Utworzenie stanowisk dla koordynatorów POP w 42 gminach wraz z ich wyposażeniem i podniesieniem wiedzy i umiejętności pracowników administracji samorządowej w zakresie poprawy jakości powietrza	9
Studia podyplomowe	10
Program studiów podyplomowych – zwiększenie poziomu kompetencji administracji samorządowej	12
Szkolenia i seminaria organizowane w projekcie	13
Spotkania koordynacyjne	14
Prowadzenie edukacji ekologicznej społeczeństwa na temat poprawy jakości powietrza	14
Kampania edukacyjno-promocyjna	15
Materiały informacyjno-promocyjne	15
Przeprowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie problematyki jakości powietrza - efekty	15
Efekty działań na rzecz jakości powietrza w województwie opolskim.....	16

Beneficjent i partnerzy projektu

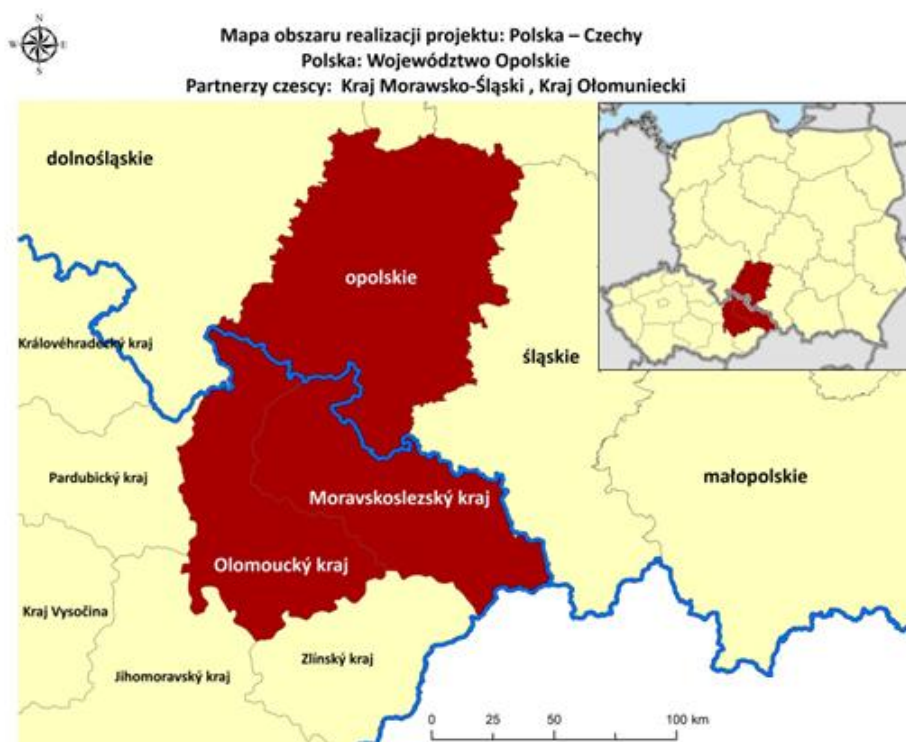
BENEFICJENT KOORDYNUJACY - WOJEWÓDZTWO OPOLSKIE

WSPÓLBENEFICJENCI - 42 GMINY WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO

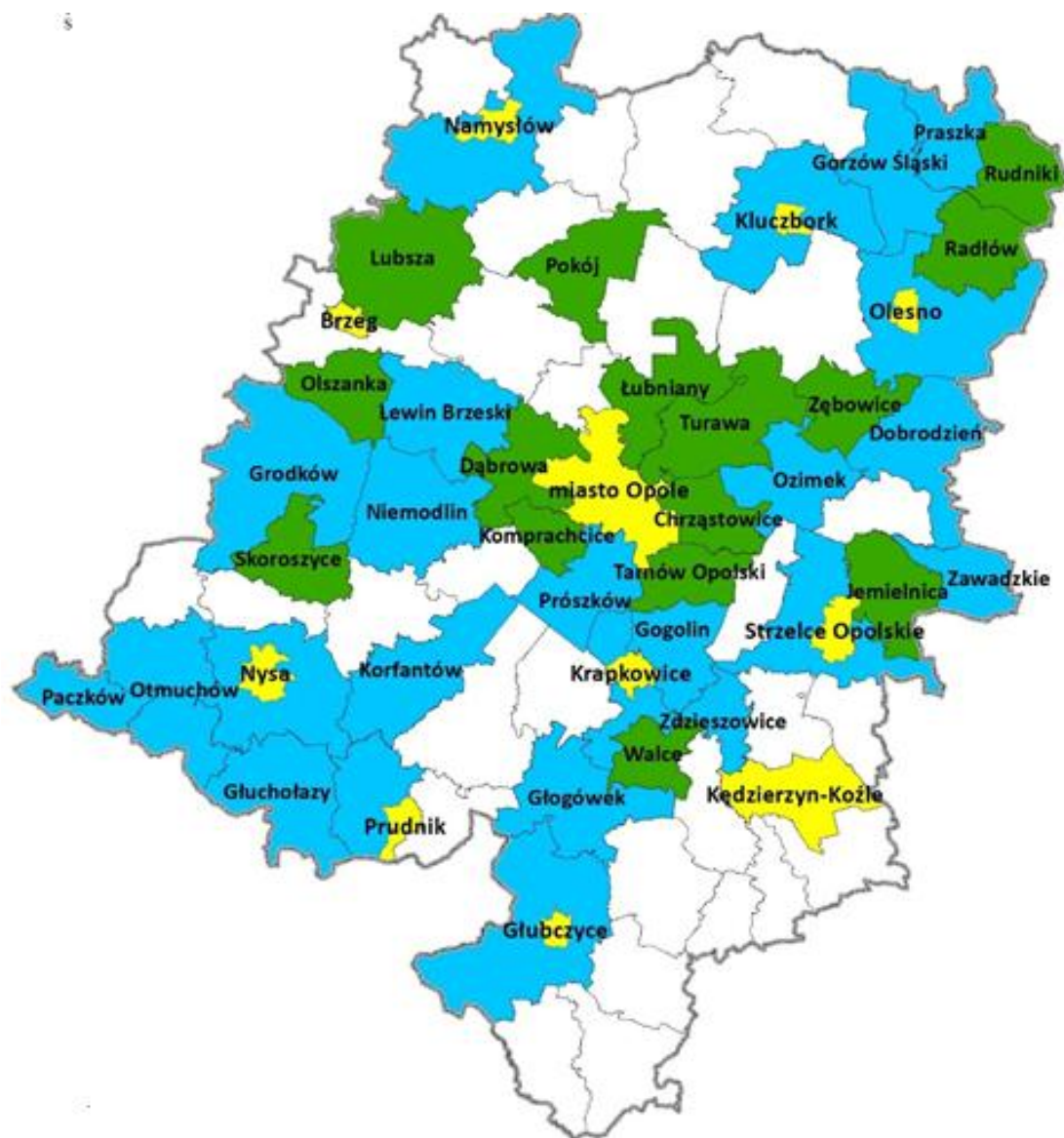

WSPÓLBENEFICJENT - POLITECHNIKA OPOLSKA

Rysunek 1. Beneficjent i współbeneficjenci projektu

Rysunek 2. Mapa obszaru realizacji projektu: Polska - Czechy

Rysunek 3. Mapa polskich współbeneficjentów projektu

Kolor żółty: gminy miejskie

Kolor niebieski: gminy miejsko-wiejskie

Kolor zielony - gminy wiejskie

Geneza projektu

Problem złej jakości powietrza jest głównym problemem środowiskowym na terenie województwa opolskiego, a jego bezpośrednie skutki dotyczą całe społeczeństwo województwa. Najgorsza sytuacja występuje w miastach: spośród 33 gmin ze stwierdzonym obszarem przekroczeń pyłu zawieszonego PM10, 27 to miasta, a 80% ludności narażonej na ponadnormatywne stężenia pyłu zawieszonego PM10 mieszka w największych 10 miastach województwa. Głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza, tak zwanej „niskiej emisji” (pyły zawieszone i benzo(a)piren) jest ogrzewanie w gospodarstwach domowych (powyżej 70%).

W związku z koniecznością poprawy jakości powietrza w województwie opolskim potrzeba kompleksowych działań ograniczających negatywny wpływ działań człowieka na środowisko. Wśród różnych działań prowadzonych w tym zakresie brakowało wsparcia administracji publicznej wszystkich szczebli w stosunku do działań naprawczych określonych w wojewódzkim programie ochrony powietrza (POP).

Dla gmin województwa opolskiego wyzwaniem jest ograniczenie „niskiej emisji” na swoim terenie m.in. poprzez wymianę kilkudziesięciu tysięcy starych kotłów i pieców węglowych na bardziej ekologiczne.

W związku z czym konieczne było przygotowanie i wdrożenie do praktyki samorządów województwa opolskiego, na wszystkich jego poziomach (gmina, powiat, województwo) jednolitego systemu informacyjnego (cyfrowego) wspierającego realizację POP, zwiększenie kompetencji urzędników wraz z przekazaniem im narzędzi umożliwiających monitorowanie i informowanie o jakości powietrza.

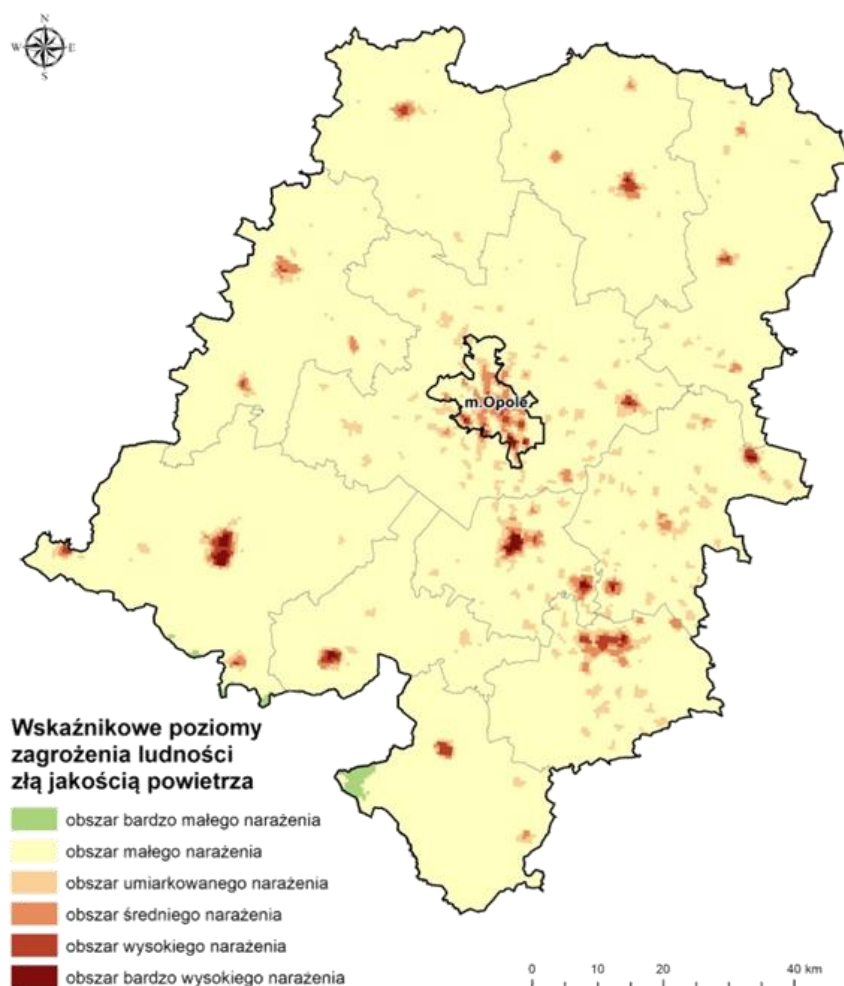
Niezwykle istotne jest także zwiększenie świadomości społecznej w zakresie problematyki jakości powietrza oraz zapewnienie publicznego wsparcia na rzecz działań naprawczych z POP. Założono, że ostatecznym efektem projektu będzie zwiększenie zaangażowania samorządów, społeczeństwa oraz organizacji pozarządowych i podmiotów lokalnych w realizację działań związanych z poprawą jakości powietrza.

Informacje o projekcie

GŁÓWNYM CELEM PROJEKTU BYŁO:

Zwiększenie zdolności i poprawa jakości administracji publicznej województwa opolskiego na wszystkich poziomach w związku z działaniami naprawczymi określonymi w Programie Ochrony Powietrza (POP), poprzez następujące cele szczegółowe:

- ✓ poprawa jakości zarządzania działaniami wynikającymi z programu ochrony powietrza,
- ✓ zwiększenie wydajności, skuteczności i jakości usług publicznych dla mieszkańców w gminach województwa opolskiego,
- ✓ zwiększenie dostępu do informacji o jakości powietrza,
- ✓ zwiększenie zaangażowania społeczeństwa i zapewnienie publicznego wsparcia w realizację zadań naprawczych wynikających z POP.

Rysunek 4. Wskaźnikowe poziomy zagrożenia ludności złą jakością powietrza

Najważniejsze działania realizowane w ramach projektu

Zbudowanie systemu informatycznego do monitorowania, raportowania, planowania, zarządzania i aktualizacji programu ochrony powietrza (POP)

Opis działania:

Działanie polegało na przygotowaniu i wdrożeniu regionalnego systemu teleinformatycznego (platformy IT). System ten może być wykorzystywany przez dowolne jednostki samorządu w całym kraju.

Efekt końcowy działania:

System pozwala na ujednoczenie oraz ułatwienie gminom wykonywanie, dostarczanie i generowanie sprawozdań z działań zawartych w POP (na potrzeby dalszego przekazania właściwemu marszałkowi, wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska, ministerstwu) oraz stworzenie bazy danych o prowadzonych działaniach i osiągniętych efektach. Dzięki zgromadzeniu w jednym miejscu wszystkich istotnych informacji system ułatwia również planowanie i podejmowanie decyzji co do dalszych działań związanych z poprawą jakości powietrza w województwie. Jednocześnie gminy mają możliwość prowadzenia w systemie IT całej procedury składania i rozliczania wniosku o dotację dla mieszkańców na wymianę starego kotła w wybranym programie lokalnym lub rządowym np. „Czyste Powietrze lub „Ciepłe Mieszkanie”.

Przygotowanie systemu IT oraz regionalnego systemu monitorowania jakości powietrza w czasie zbliżonym do rzeczywistego

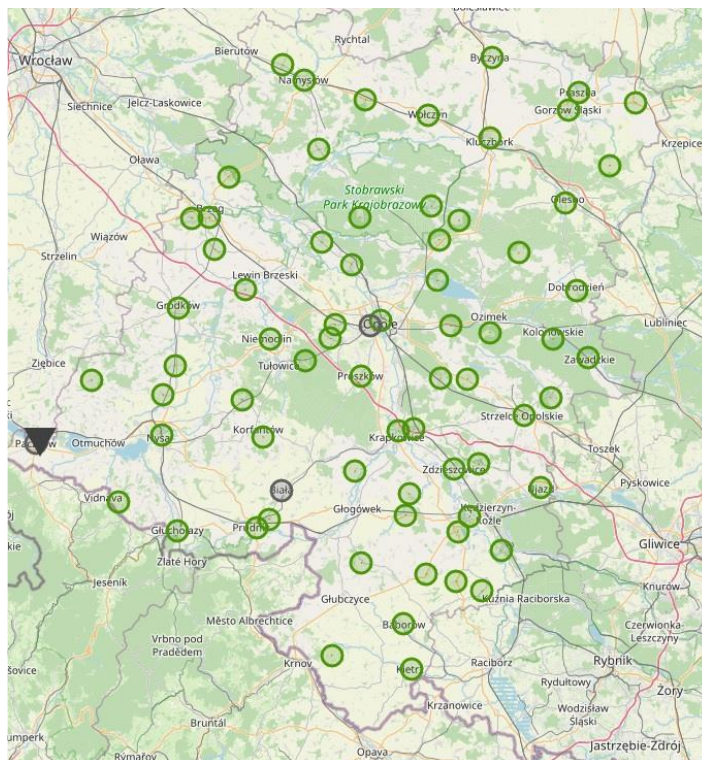
Rozszerzenie istniejącego systemu monitorowania jakości powietrza o nowe punkty pomiarowe w każdej gminie województwa i powiązanie ich ze sobą.

Opis działania:

Działanie polegało na uzupełnieniu systemu monitorowania stanu jakości powietrza w województwie opolskim, prowadzonego przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, o dodatkowe punkty pomiarowe, które mierzą stężenia pyłów.

Efekt końcowy działania:

Zainstalowanie po jednym dodatkowym czujniku mierzącym pyły w 71 gminach województwa (po jednym czujniku w każdej gminie). Dane z czujników, w tym czujników GIOŚ są dostępne na mapach utworzonego systemu IT. Dzięki temu mieszkańcy mają lepszy dostęp do informacji o lokalnej jakości powietrza, co nie było możliwe za pomocą wyłącznie stanowisk pomiarowych GIOŚ.

Rysunek 5. Rozmieszczenie sieci słupków pomiarowych istniejącego systemu monitorowania jakości powietrza

Utworzenie stanowisk dla koordynatorów POP w 42 gminach wraz z ich wyposażeniem i podniesieniem wiedzy i umiejętności pracowników administracji samorządowej w zakresie poprawy jakości powietrza

Opis działania:

Działanie polegało na utworzeniu stanowisk dla koordynatorów POP w każdej gminie biorącej udział w projekcie. Koordynatorzy mieli pomagać mieszkańcom w uzyskaniu informacji o możliwościach zmniejszenia emisji zanieczyszczeń z gospodarstwa domowego. Gminni koordynatorzy, aby mieć odpowiednią wiedzę ukończyli dwusemestralne studia podyplomowe na Politechnice Opolskiej oraz uczestniczyli w licznych seminariach. Zakupiono także urządzenia wspomagające pracę koordynatorów:

- ✓ laptopy z oprogramowaniem,
- ✓ czujniki wilgotności drewna,
- ✓ kamery termowizyjne,
- ✓ czujniki czadu,
- ✓ rzutniki multimedialne.

Efekt końcowy działania:

Utworzono 42 stanowiska dla koordynatorów POP w gminach województwa opolskiego, dzięki którym zapewniono pomoc mieszkańcom w wymianie źródła ogrzewania budynku lub mieszkania na bardziej ekologiczne (m.in. z zastosowaniem OZE), ociepleniu budynku, wymianie światła na energooszczędne.

Rysunek 6. Warsztaty obsługi kamer termowizyjnych

Studia podyplomowe

W ramach projektu LIFE dzięki Politechnice Opolskiej na Wydziale Mechanicznym zostały przeprowadzone **Studia podyplomowe** pn. „Poszerzenie kompetencji koordynatorów Programu Ochrony Powietrza”. Skierowane one były do Koordynatorów POP, zatrudnionych w gminach, powiatach województwa w celu dobrego przygotowania do spełnienia wymagań projektu. W studiach brało udział 91 studentów i trwały one od 10.2021 r. – 06.2022 r. Dodatkowo 61 osób przystąpiło do egzaminu i uzyskało certyfikat na audytora środowiskowego dla budynku mieszkalnego.

 POLITECHNIKA
OPOLSKA

Rysunek 7. Uczestnicy studiów podyplomowych organizowanych na Wydziale Mechanicznym Politechniki Opolskiej

Program studiów podyplomowych – zwiększenie poziomu kompetencji administracji samorządowej

- ✓ Aspekty prawne w ochronie powietrza
- ✓ Ochrona powietrza
- ✓ Podstawy fizyki atmosfery
- ✓ Rozprzestrzenianie się zanieczyszczeń powietrza
- ✓ Niskoemisyjne techniki spalania
- ✓ Ocena instalacji w budynkach, termodynamika
- ✓ Plan ograniczania niskiej emisji
- ✓ Podstawy prawne certyfikacji i audytu energetycznego
- ✓ Zarządzanie projektem
- ✓ Wykorzystanie drona – termowizja i emisja zanieczyszczeń
- ✓ Wyjazdy studyjne

Szkolenia i seminaria organizowane w projekcie

W ramach projektu przeprowadzono cały program seminariów dla gminnych koordynatorów POP. Został on opracowany na podstawie ankiety potrzeb wszystkich gmin i powiatów województwa opolskiego. W trakcie trwania projektu przeprowadzono cykl 12 seminariów dla gminnych Koordynatorów POP:

1. „Prawo miejscowe w ochronie powietrza - aspekty praktyczne”
2. „Edukacja ekologiczna – znaczenie świadomości i edukacji w procesie poprawy jakości powietrza”
3. „Innowacyjne rozwiązania dla potrzeb ochrony powietrza”
4. „Dobre praktyki w zakresie innowacyjnych rozwiązań dla potrzeb ochrony”
5. „Pozyskanie środków na działania w zakresie ochrony powietrza”
6. „Pozwolenia emisyjne z postępowaniem kompensacyjnym”
7. „Decyzje środowiskowe jako element, który może przyczynić się do redukcji emisji na etapie planowania”
8. „Obowiązki JST w zakresie ochrony powietrza-kontrolę”
9. "Rola samorządów w walce ze smogiem"
10. "Aspekty techniczne przeprowadzania kontroli w zakresie ochrony powietrza”
11. „Źródła finansowania na działania w zakresie ochrony powietrza”
12. „Program ochrony powietrza a działania NGO”

Spotkania koordynacyjne

Zorganizowano i przeprowadzono 16 spotkań koordynacyjnych z gminnymi koordynatorami POP, podczas których można było dzielić się doświadczeniami i dobrymi praktykami.

Rysunek 8. Spotkanie koordynacyjne organizowane w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Opolskiego

Prowadzenie edukacji ekologicznej społeczeństwa na temat poprawy jakości powietrza

Opis działania:

Działanie polegało na edukowaniu mieszkańców przez gminnych koordynatorów o tym jak bardzo zanieczyszczone jest powietrze i z czego to wynika. Każdy koordynator POP przeprowadził co najmniej 10 sesji szkoleniowych i kilkadziesiąt indywidualnych konsultacji. W trakcie spotkań wykorzystano przygotowane ulotki i broszury. Mieszkańcy otrzymywali je podczas organizowanych spotkań oraz podczas konsultacji z koordynatorami w ramach pełnionych w urzędzie dyżurów.

Efekt końcowy działania:

Efektem działania było podniesienie poziomu wiedzy i świadomości mieszkańców na temat m.in. skutków spalania odpadów czy korzyści, również finansowe z wymiany swojego starego kotła węglowego na lepszy, termomodernizacji budynku czy zastosowania OZE. Część mieszkańców dzięki działaniom edukacyjnym postanowiła przeprowadzić kompleksową termomodernizację budynku lub przynajmniej wymienić swój piec na nowy i złożyć wniosek o dotację.

Kampania edukacyjno-promocyjna

Każdy koordynator POP przeprowadził co najmniej 10 sesji szkoleniowych i kilkadziesiąt indywidualnych konsultacji. W szkoleniach wzięli udział zainteresowani mieszkańcy, a także nauczyciele, urzędnicy, przedstawiciele organizacji społecznych i lokalnych stowarzyszeń.

Materiały informacyjno-promocyjne

Przygotowano materiały edukacyjne wspierające edukację i aktywizację społeczną w zakresie realizacji POP. Materiały edukacyjne takie jak: broszury, plakaty, ulotki, prezentacje, przekazano gminnym koordynatorom POP. Zaprojektowane i stworzone materiały edukacyjne zwiększyły skuteczność prowadzenia działań edukacyjnych i informacyjnych skierowanych do mieszkańców poszczególnych gmin. Dostosowanie tych materiałów do celów projektu, a jednocześnie do sytuacji i potrzeb grupy odbiorców przełożyło się na konkretne działania mieszkańców dzięki zmniejszeniu obaw i zmotywowaniu ich do sięgnięcia po pomoc w wymianie źródeł ogrzewania.

Przeprowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie problematyki jakości powietrza - efekty

504 spotkań grupowych z mieszkańcami → 6 693 osób

21 624 indywidualnych spotkań z mieszkańcami

3 717 podpisanych **umów** na dofinansowanie

Efekty działań na rzecz jakości powietrza w województwie opolskim

Redukcja wielkości emisji

Redukcja emisji pyłów i B(a)P w wyniku realizacji działań naprawczych w latach 2020 – 2023 wyniosła średnio:

328,666 (Mg/rok) dla pyłu PM10

323,995 (Mg/rok) dla pyłu PM2,5

0,18771 (Mg/rok) dla B(a)P